

Beti Mežilo

GLASILO DELAVCEV BETI

Poslovanje Beti v 1. polletju 90

Beti je v prvem polletju 1990 poslovala v naslednjih tržnih razmerah:

- velik padec inflacije (iz 60 odstotkov na mesec na 0)
- padec kupne moči kupcev in zato manjše povpraševanje na trgu
- nerealen tečaj dinarja
- nelikvidnost naših kupcev
- povečan uvoz tekstilnih izdelkov

Za to obdobje je značilno splošno padanje proizvodnje. Tudi v Beti nismo dosegli planirane količine proizvodov in prav je, da se spomnimo na te odstotke: preja 87 odstotkov, metraža 83 odstotkov, kopalke in perilo 92 odstotkov, oblačila 93 odstotkov.

Realizacija je bila dosežena 14 odstotkov na tujem in 86 odstotkov na domačem trgu.

Izvoz smo dosegli z indeksom 101.

Znesek fakturirane realizacije smo zmanjšali za 77.558.000,00 din, ker nam kupci niso plačali faktur več kot 60 dni od dneva zapadlosti.

To predstavlja v Beti trenutno največji problem in negativno vpliva na rezultat poslovanja.

Fiksne stroške smo dosegli 93 odstotkov od planiranih, od tega OD 1 odstotek nad planom.

Po pokritju vseh stroškov je bil bruto dobiček 731.000,00 din. Od te vsote smo morali obračunati še davke in prispevke v višini 11.198.000,00 din ter že porabljena sredstva za skupno porabo.

Rezultat za prvo polletje je torej izguba 10.745.000,00 din. Če pogledamo še bilanco

stanja, ugotovimo veliko pokritost poslovnih sredstev s trajnim kapitalom:

- trajni kapital 249.178.000,00din,
- poslovna sredstva 459.102.000,00 din.

Beti ima poslovna sredstva pokrita s trajnim kapitalom v večjem razmerju kot druga podjetja v isti panogi in to predstavlja neko varnost in še nadaljni obstoj. Velik problem pa je stanje terjatev (262.054.000,00), saj ta zne-

sek že presega obseg trajnega kapitala. Če se bo popravila splošna likvidnost v gospodarstvu in nam bodo kupci bolj redno plačevali fakture, bo to za Beti sila pomembno in en velik problem manj.

K.K.

NAMESTO UVODA:

Razglednica, nabita na zid

Čas počitniških brezskrbnosti je minil. Plaže postajajo vedno bolj puste. Hoteli se praznijo in kampi delujejo zapuščeno. Natakarakar zdolgočaseno zeha za šankom, bere časopis in pogleduje po prazni terasi. Muzikanti so pobrali inštrumente in odšli nekam proti notranjosti dežele. Na stezi, ki vodi ob morju in na kateri so se pred kratkim valili in mešali živobarvni in kričavi dopustniški roji, padajo prvi zlatorumeni listi. Kramarji so že pobrali svojo kramo in odšli za muzikanti.

Na klopici ob morju sedi osamljeni upokojenec. Sedaj so posezonske cene. Mežikajoč gleda v morje. Očitno mu nagaja sonce, katerega zadnje tople žarke hoče poloviti, da mu vsaj malo ogrejejo ožila, srce in jesen življenja.

Ob pomolu ni hitrih čolnov, jadrnic in jaht sodobnih oblik. Le stara barkača trokira nekje na obzorju.

Dopustnik je prišel domov. Slekkel je havajsko srjaco in bermuda hlače. Nadel si je tisto dolgočasno, sivorjavo, obšlesano obleko. Morska zagorelost je zbledela in ne more več skrivati skrbi. Skrbi zase, za otroke, družino. Spet gleda TV Dnevnik in se boji.

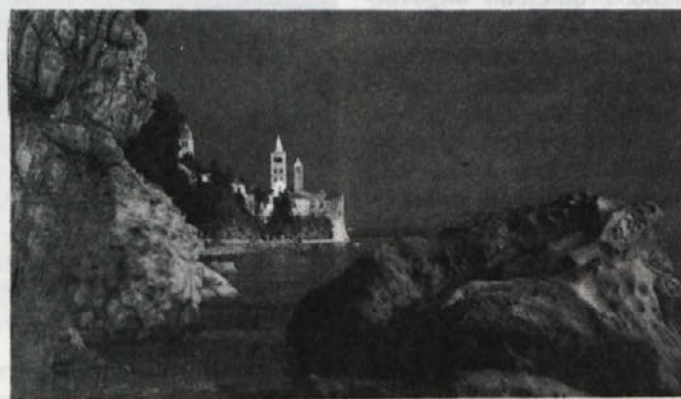
Lepo, namišljeno življenje je izginilo z muzikanti in kramarji. Dopust se je razblinil kot milni mehurček.

Začenja se življenje. Življenje v vsej svoji nepredvidljivosti, negotovosti in krutosti. Vendar kljub temu lepo. Saj je edino.

Vse drugo je le kičasta razglednica, pribita na zid in spomin na prijetno brezdelje nekje v preteklosti. Mogoče v sanjah.

Zdolgočaseni natakarakar v restavraciji nekje ob morju je obrnil novo stran časopisa...

Glavni urednik

II 5755

30 1994/612

NAŠA ANKETA

Bodo delavci postali delničarji

Do nedavnega pri nas tako rekoč nismo poznali delnic. Celu ekonomisti si niso mogli predstavljati, kako bi izgledala in kaj bi sploh pomenila pri nas uvedba delnic. Toda v zadnjem času je o delnicah slišati vedno več, delnice nekaterih podjetij je moč kupiti celo na bankah, vse več pa se govori tudi o internih delnicah podjetij, ki jih lahko kupijo njihovi delavci. Za takšen nakup smo se odločili tudi v Beti. Delavski svet je namreč sprejel sklep, da se prične s pripravo prodaje internih delnic – obveznic, kajti na ta način bi lahko podjetje prešlo v delniško družbo z omejeno odgovornostjo v mešani lastnini. Četudi je na tem področju še precej neznan, smo se odločili, da o tej novosti za naše podjetje povprašamo nekatere od bolj odgovornih ljudi v Beti.

TIHOMIR SKOLIBER, v.d. direktorja programa Kopalke in perilo: »Že od nekdaj sem bil za privatno lastnino, kajti v takšni lastnini je tudi drugačen odnos ljudi do dela in lastnine. Poleg tega v družbah, kjer je privatna lastnina, nedelo takoj kaznuje delavce, toda tudi dobro delo je dobro plačano takoj. Menim, da so delnice edina pot v prihodnost, vprašanje pa je, na kakšen odziv bo ta prodaja naltela pri delavcih. Plače so marsikje skromne in verjetno se bodo ljudje težko odločili še za ta nakup. Vendar pa moramo delati tako kot na Zahodu, nihče nam ne bo nič poklonil. Morali bomo gra-

ditin dinar na dinar, zrno na zrno. Delavci bodo morda v začetku res s strahom gledali na delnice, tudi zato, ker so jim malo poznane. Najbrž tudi vsak še tisto malo, kar ima, ne bo želel vložiti v delnice, pri katerih je tudi tveganje. Vendar pa se bomo morali tudi na to novost navaditi.«

NIKOLA PODREBAR, vodja gospodarsko-planske službe v skupnih službah: »Konstrukcija cene delnic za člane našega kolektiva je zelo privlačna, saj imamo 30 odst. popusta ter še dodatno en odst. popusta za vsako leto delovne dobe.

Tako bo veliko zaposlenih v resnici plačalo le polovico vrednosti delnice. To bo pritegnilo tudi k drugačnemu odnosu pri upravljanju s kolektivom. Razumljivo pa je, da se ti procesi ne bodo mogli rešiti v enem letu, ker so delavci vzgajani v duhu proletariata in so proletarci tudi še danes. Torej so le prodajalci svoje delovne sile in za nakup delnic praviloma nimajo denarja. Vseeno pa je boljše, da delnice kupijo zaposleni v beti kot ljudje od zunaj. Desetletja so nekateri

delali v tovarni, pa na koncu, ko so odšli v pokoj, niso imeli ničesar. Sedaj pa jim bodo ostale vsaj delnice in jih bodo lahko pozneje pustili otrokom. Če otroci že ne bodo podedovali delovnega mesta, pa bodo vsaj članstvo v kolektivu. Praksa na Zahodu je pokazala, da je najboljši delničar tisti, ki je član kolektiva, ki torej v njem dela in upravlja hkrati.«

BLAŽENKA ŠKRI-NJAR, vodja prodaje v programu Oblačila: »Interesantno je, da bi bili ljudje

delničarji, vprašanje pa je, kako se bo to obneslo v našem sistemu. Dobro pa se tudi zavedam, da so delnice rizik. Čeprav je prav, da smo začeli z uvajanjem delnic, da se vsaj nekaj spreminja v našem sistemu, kajti prej niti tega ni bilo, pa bi bilo potrebno prej pri nas že marsikaj urediti. Predvsem pa je rizik pri nas še vedno prevelik. Če se spomnimo samo primera Elana. Človek bi moral imeti garancijo, da je dobro naložil denar, a pri Elanu je ni bilo in sedaj je veliko oškodovanih. Poleg tega se tudi predpisi pri nas zelo hitro spreminjajo in lahko bi čez noč izgubili delnice.«

KAROLINA KONČAR, direktorica računovodstva: »Delnice so rešitev v sili, ker ni lastnika kapitala. Vendar pa je takšna oblika delničarstva, kot ga imamo mi, možna le pri nas. V kapitalizmu namreč nihče nikogar ne sili, da bi moral kupovati del-

nice. Sicer pa bodo ljudje v začetku najbrž nezaupljivi do te novosti, toda če bodo najprej vodilni kupili delnice, jim bo to gotovo vzbudilo zaupanje – vsaj takšen občutek imam – saj bodo potem vodilni presneto gledali, da bo podjetje dobro poslovalo. Žal pa je pri nas sedaj takšna zakonodaja, da je ugotavljanje rezultata poslovanja precej svobodno. Tu bodo morali sprejeti zakonodajo, ki bo bila bolj poenotena in čvrsta, upoštevati pa bo morala tudi delež delničarjev.«

MOJCA VESELIČ, vodja izvoza v programu Kopalke in perilo: »Slišim, da ljudje niso preveč navdušeni nad prodajo oz. nakupom delnic. Verjetno obstaja določena psihoza češ, kaj pa če gre podjetje v stečaj, delničarji pa bodo ostali brez denarja. Drugi problem pa je, ali bodo imeli ljudje sploh

dovolj denarja za nakup delnic. Zelo pomembno je pri vsem tem informiranje, ker ljudje te stvari bolj slabo poznajo in prav tam, kjer je slabo obveščanje, je navadno največ nezaupanja. Sicer pa si tudi sama prav ne predstavljam, kako naj bi prodaja delnic v našem podjetju sploh potekala.«

ZELENA LUČ ZA KAKOVOST

Evropa 92 je pred vrati

Politika, cilji in strategija kakovosti imajo namen zagotavljati razvoj, proizvodnje in prodajo takšnih izdelkov in storitev, ki bodo kratkoročno, srednjeročno, predvsem pa dolgoročno zagotavljale ustrezno poslovno moč podjetja.

Evropa 92 je pred vrati. Tržno gospodarstvo je tukaj. Trg ne priznava opravičil. Ne zanima ga, kakšne objektivne težave ima Beti. Tudi Evrope to ne zanima. Zanima jo izdelek. Njegova kakovost in cena. Torej je vse potrebno podrediti kvaliteti. Sicer bomo zamudili še en vlak. Sploh smo mi na Balkanu navajeni zamujati vlake. (Tolažimo se s tem, da za vsakim odpeljanim vlakom pride še en. Na tem pa je navadno manjša gneča.) Vendar pa se je resno bati, da bo ta vlak eden zadnjih.

Tudi v Beti smo pripravili in začeli izvajati **Projekt za kakovost**.

Cilji tega projekta so:

— **Pridobitev mednarodnega certifikata o usposobljenosti programov »Beti« za upravljanje kakovosti v skladu z mednarodnimi standardi.** Ta certifikat je eden glavnih pogojev za vstop na evropsko tržišče po letu 92, saj vse vodilne firme sploh ne bodo pripravljene sodelovati z organizacijami, ki tega certifikata ne bodo imele. Organizacija se mora za pridobitev tega dokumenta podrediti posebnim testom in zbrati najmanj 80 do 85 točk (100 možnih). Poskusno je bil test v Beti opravljen. Povprečje doseženih točk v vseh programih je 40. Cilj je torej zadržati teh 40 točk in doseči še najmanj toliko novih, sicer ne bomo mogli sodelovati s kvalitetnimi »firmami« Evrope.

— **Kakovost proizvodov ali storitev mora doseči raven kakovosti proizvodov ali storitev vodilnih svetovnih firm.** Uvrstiti se je treba najmanj v zgornji del srednjega kakovostnega razreda (tudi cenovnega) ali celo v zgornji kakovostni razred ter presežati

strokovnjaka — dr. Andrejčič in mg. Tomšič.

Povprečna doba, v kateri je načrtani projekt za doseg kakovosti lahko uresničen, je dve leti. Po nekaterih ocenah pa ima program Preja pogoje, da zastavljene cilje doseže

VODSTVO TOVARNE IN KAKOVOST

»Ali je možna popolna kakovost brez najvišjega vodstva?

Nikdar.

V vsakem uspešnem poskusu uvedbe popolne kakovosti doslej je aktivno sodelovalo najvišje vodstvo.

Izjeme nam niso znane.

Najvišja vodstva morajo izvajati specifične aktivnosti, če naj postane kakovost način življenja. Teh aktivnosti ni mogoče prenesti na druge.

Najvišje vodstvo mora razviti strateški načrt, pregledati in potrditi politiko kakovosti v organizaciji, zagotoviti vire, ustanavljati svete za kakovost in projektne teame za izboljšanje kakovosti ter v obojih sodelovati. Preverjati morajo prizadevanja za kakovost in revidirati sistem klasifikacije (rangiranja vrednosti faktorjev kakovosti) z uvajanjem ukrepov za kakovost.

DOSEGANJE POPOLNE KAKOVOSTI ZAHTEVA OD NAJVIŠJEGA VODSTVA, DA ZADEVO VODI, NE PA DA NAVIJA ZANJO.

To je mišljenje strokovnjakov iz Juran Institute (Connecticut, USA), ki se ukvarja z načrtovanjem, uvajanjem, širjenjem in vzdrževanjem sistema popolne kakovosti, ki je za nas v Beti tako daleč kot Mount Everest. Vendar pa je tudi Everest moč preplezati.

raven kakovosti konkurenčnih domačih podjetij. To je temeljni pogoj za konkurenčnost na tujem in domačem trgu.

— **Določeni proizvodi in storitve naj zadovoljujejo tudi najzahtevnejšega kupca** (dizajn, funkcionalnost, estetika).

— **Proizvajati je treba s polnimi zmogljivostmi visoko kakovostne izdelke ob sprejemljivih stroških in dogovorjenih rokih ter jih uspešno prodajati.**

Za doseg teh ciljev je v Beti formirana posebna ekipa, ki bo vodila **Projekt kakovosti**. Poleg najožjega vodstva sta v tem teamu vključena tudi dva zunanja

tudi prej. Vodilni ekipi lahko zaželimo veliko uspeha.

Kadar govorimo o prizadevanjih za povečanje kakovosti izdelkov, ne moremo mimo tega, da se najprej zavemo kakšno kakovost imamo trenutno. Navsezadnje so tudi reklamacije naših izdelkov eden od pokazateljev. Prav tako pa je doseganje neke vsesplošne kakovosti odvisno tudi od naših dobaviteljev in ne le od nas samih. Bili smo pri vodji kontrole kvalitete Metraže **Vladu Dražumeriču** in povedal nam je marsikaj o reklamiranju naših (metražnih) izdelkov in o naših reklamacijah naspram našim dobavi-

SE dr. ANDREJČIČ
MOTI?

V okviru aktivnosti projekta o kakovosti je bila v Beti 27. 8. 1990 konferenca o tej problematiki. Sodelovala sta tudi zunanja sodelavca dr. Andrejčič in mag. Tomšič. Med drugim je dr. Andrejčič dejal:

»Ni ga posameznika, ki bi imel vedno vse prav.«

Med prisotnimi je bilo slišati šepetajoč komentar: »To si lahko on samo misli. Ne pozna še dobro Beti. Pri nas imamo več takšnih.«

teljem. Podatki, ki jih objavljamo, veljajo za prvo letošnje polletje.

REKLAMACIJA NAŠIH IZDELKOV

Naši kupci so nam povsem zavrnil 399 kg blaga. 1233 kg smo morali vzeti nazaj v popravilo. 860 kg blaga smo morali prodati 20 odstotkov ceneje in 1490 m 10 odstotkov ceneje. Tudi Betina konfekcija je reklamirala 699 m blaga, ki je bilo slabo potiskano, kar pa ni naša krivda, saj nam blago tiskajo naši kooperanti. Zato potem metraža to blago reklamira pri tiskarju.

NAŠE REKLAMACIJE DO DOBAVITELJEV

Zavrnil 5758 kg preje. 14841 kg preje pa smo po reklamaciji vzeli s popustom, popravili na stroške dobavitelja ali kako drugače predelali. Med drugim smo reklamirali tudi 1783 kg »zahodne« preje. Tudi njim se zgoti.

Reklamiramo tudi naše blago, ki ga damo v tisk drugim »firmam« in ga dobimo kasneje nekvalitetno potiskanega. Tovrstnih reklamacij je bilo v prvem polletju za več kot 5000 m potiskanega blaga.

EVROPSKI DELOVNI ČAS – KAJ JE TO?

Takšnega časa ni!

Zahod ima evropski delovni čas. Kljub vsem slabostim, ki jih prinaša za človeka, ima tudi prednosti. Zgledovati se po zahodu, ne pa sprejeti nekatere žrtve, ki jih »zahodnjaški« način življenja prinaša, pomeni živeti v iluzijah. Se lahko nadejamo takšnemu dohodku, da bo nadomestil izgubljeno?

Za nas je vse skupaj lahko le ugibanje. Evropski delovni čas je le en kamen v mozaiku, ki predstavlja evropsko produktivnost, kvaliteto in standard.

»Če na fička natakneš mercedesovo gumo, ne bo fičo zaradi tega prav nič hitrejši in bo še vedno fičo.« pravi **Ivan Gornik**, ki je nekaj let delal v

sistemu, kateremu pravimo evropski. Pa še nekaj je povedal: »Učinek dela je pri evropskem delovnem času seveda večji, saj praktično delaš dnevno dvakrat po štiri ure in ne enkrat po osem ur. Delal sem v tovarni računalnikov Nixdorf (Paderborn). Z delom smo začeli zjutraj ob osmih. Okoli desetih je petnajst minut pavze, ko popiješ kavo, ki smo jo prejeli zastonj ali malicaš tisto, kar si prinesel s seboj. Potem delaš do dvanajste ure, ko je ura pavze. Takrat lahko zapustiš tovarno. Mi svoje menze nismo imeli, vendar pa že v pol ure zaužiješ povprečno kosilo v eni od bližnjih restavracij. Po uri

pavze se vrneš v službo in delaš do 17-tih. Res je, da popoldne pravega časa za graditi npr. hišo ni. Vendar pa to ne predstavlja noben problem. Delovna ura tehnika je boljše plačana kot zidarja. Torej med tem, ko ti delaš v tovarni, zidar zida tvojo hišo. Da pa ne bi mislili, da je učinkovitost evropskega gospodarstva odvisna v preveliki meri od delovnega časa, naj povem še to. Nemci se še kako zavedajo, da je v proizvodnji pravzaprav začetek prodaje izdelka, saj kvaliteta odločilno vpliva nanjo. Zato tudi ni naključje, da je glavni manager firme vsako jutro, ko je bil prisoten v tovarni, obšel vse delavce, jim zaželel dobro jutro in povprašal za probleme. Potem je poklical šefe in

skupno so jih rešili. Takoj, na kraju samem in vsakodnevno.«

Drugačnemu delovnemu času je v deželah zahoda prirejeno kompletno življenje, delovni čas šol, vrtcev, obratovanje trgovin, mestni prometni režim in vozni red javnih prevozov in celo začetki kinopredstav, koncertov, športnih dogodkov in televizijski ter radijski programi. Predstavljajmo si kakšno negotovanje bi pri nas povzročilo samo to, da bi prepoval točenja alkoholnih pijač do 7. ure podaljšali do 9. ure.

Branko Brinc in Mijo Maršič sta obiskala tovarno Karl Mayer v Oberschausenu: »Proizvodnja začne z delom ob 7. uri in dela s pavzo med 12. in 13. uro do 16. ure. Uprava prične delati uro

Evropski delovni teden traja povprečno 35 do 40 ur. V ZR Nemčiji je povprečen čas, ki ga delavec preživi na delovnem mestu 37,5 ure, na Nizozemskem 37,6 ure vendar ga bodo letos skrajšali na 36,4 ure.

Prav tako v Belgiji, kjer pa zaposleni v bankah, zavarovalnicah ali podobnih organizacijah delajo le 35 ur v povprečju. Nasplošno je prisotna tendenca zmanjševanja delovnega časa in podaljševanje plačanega dopusta. Pri nas bi verjetno takšni ukrepi naleteli na odobravanje. Tujci pa spremljajo takšne spremembe z negotovanjem. Njihovo razmišljanje gre v drugi smeri.

»Produktivnost zaradi skrajšanega časa ne sme pasti, torej bo treba delati v manj urah več. Če pa imam krajši delovni teden, imam torej več prostega časa in zato potrošim več denarja.«

Japonce smatramo že kar za deloholičarje. Vendar pa so tudi na Japonskem zmanjšali delovni

teden v povprečju iz 50 na 46 ur. Še vedno pa delajo tudi ob sobotah. Vendar pa vlada razmišlja tudi o uvedbi petdnevnega delovnega tedna, saj bi to povečalo domačo potrošnjo in s tem zmanjšalo suficit v zunanji trgovini.

V Evropi so najbolj zvesti službi še vedno Švicarji. Manjša podjetja delajo še vedno 50 ur. Sicer pa je švicarsko povprečje 45 ur.

Hkrati s skrajševanjem delovnega časa pa se podaljšuje tudi plačan redni dopust. V Avstriji, Danski, Finski, Franciji, Luksemburgu, Španiji in na Švedskem je zakonsko najkrajši dopust pet tednov. Še ne tako daleč nazaj je bil v Španiji redni dopust le en teden. V ZRN imata dve tretini zaposlenih šest tednov dopusta. V ZDA in Kanadi je dolžina dopusta odvisna od delovnega staža. Amerikanec s tridesetimi leti delovne dobe ima na razpolago v povprečju 22 dni dopusta. V vzhodni Evropi pa je letni dopust praviloma dva tedna.

kasneje, in dela do 17. ure. V petek delajo vsi samo do 12. ure. Med pavzo za kosilo grede delavci lahko iz tovarne, pa čeprav imajo lepo urejeno restavracijo s hrano po izbiri tudi v sami tovarni. Lastnik firme je tudi lastnik posestev, na katerih pridelujejo skoraj vso hrano, ki jo potrebuje restavracija. Solidno kosilo stane 2,5 DM. Toliko stane tudi skodelica kave. Kar pa zadeva samo delo, ne moreva trditi, da delavci delajo bistveno več kot pri nas, le ritem dela je nekoliko drugačen, pa tudi organiziranost. Med tem ko mi delamo na ho-ruk, torej tako, da nekaj storimo hitreje in z večjo porabo energije, da bi potem počivali, delavci v Mayerju delajo zlagoma, brez naprezanja, a v daljših intervalih. Prav tako nosijo vse orodje s seboj in vsak delavec ima pri sebi vse kar potrebuje, ne pa, da mora »obrniti« pol tovarne, da bi našel in si sposodil izvijak ali ključ. Po proizvodni hali ne hodijo peš, temveč se vozijo s starimi kolesi. Vse to pa doprinese tako k boljšemu izkoristku časa, manjši nervozi in utrujenosti in preko tega k večji produktivnosti in kvaliteti. Ozkih grl v proizvodnji skorajda ni ali pa jih sproti odpravljajo.«

S prvim oktobrom naj bi tudi v Beti začeli uvajati t.i. evropski delovni čas. Prav pa bi bilo, da razjasnimo neko stvar. Evropskega delovnega časa pravzaprav ni. Vsaka firma ima takšen delovni čas, kot odgovarja njeni organiziranosti, naravi dela in pa seveda pri tem upoštevajoč enako interese delodajalca in zaposlenih. Torej je delovni čas prirejen čim večji fleksibilnosti in elastičnosti, poleg tega pa so vsem puščene možnosti za večjo angažiranost in tudi daljši delovni čas od predvidenega. Torej je v Evropi delovni čas sila različen. V velikih urbanih središčih tudi zato, da se prometne špice preselijo na daljši čas in s tem nekoliko razbremenijo natrpanost cest. Še vedno pa je najpogostejša oblika delovnega časa v deželah EGS od 6. do 15. ure in od 9. do 17. ure

R. M.

Nekaj o presežkih delavcev

Presežki delavcev so nedvoumno v zadnjem letu, zlasti pa v zadnjih mesecih, aktualna tema tudi v našem podjetju. V končni fazi nas v to silijo tržne razmere v Jugoslaviji in Sloveniji. Odločujoč element na tržišču je namreč cena. Ta pa je v veliki meri odvisna od notranjih stroškov.

Zakon o delovnih razmerjih republike Slovenije ureja položaj delavcev, ki jim zaradi razlogov tehnološke, organizacijske ali ekonomske narave ni mogoče zagotoviti dela. Takšna situacija v posameznih sredinah je lahko začasna ali trajna.

Začasno pomanjkanje dela smo do sedaj reševali s takimi imenovanimi prisilnimi dopusti. Zakon pa sedaj to poimenuje s čakanjem na delo.

Ko delavcu začasno ni mogoče zagotoviti dela, mu gre ena izmed naslednjih pravic, in sicer:

- čakanje na delo doma
- prerazporeditev za delo v organizaciji
- začasna razporeditev v drugo organizacijo

Na delo čaka vsakdo, ki se ne bo zaposlil na drugem delovnem mestu v organizaciji, oz. pri drugemu delodajalcu ali začasno zunaj. Čas trajanja začasnosti 29. člen zakona o DR RS ne določa, vendar pa 20. člen ZTPDR določa, da začasna razporeditev traja toliko časa, kot traja začasno pomanjkanje dela, vendar največ šest mesecev. Plača v tem času ne sme biti manjša od zajamčenega OD. Pri začasni presežkih moramo vedeti še to, da je začasni presežek vsak, ki nima kaj delati (vsako delo pa naj bi bilo koristno delo).

Za trajne presežke delavcev gre takrat, ko delavcem zaradi tehnoloških organizacijskih ali ekonomskih ukrepov in razlogov trajno ni mogoče zagotoviti dela. Pristojni organ ugotavlja, da je presežek delavcev trajen. Sestavni del te ugotovitve je

število delavcev, kategorije delavcev in razlogi za prenehanje potrebe po delavcih. S tem mora biti seznanjen tudi sindikat in zavod za zaposlovanje najmanj en mesec pred prenehanjem potrebe po delavcih. 33. člen zakona o DR RS uvaja pravice, ki jim imajo delavci, ki jim trajno ni mogoče zagotoviti dela:

- sklenitev delovnega razmerja v drugi organizaciji;
- prekvalifikacija oz. dokvalifikacija;
- dokup zavarovalne dobe zaradi uveljavitve pravic do upokojitve;
- dokup zavarovalne dobe zaradi uveljavitve pravic do predčasne upokojitve;
- pravica do odpravnine;
- pravica do sklenitve DR s krajšim delovnim časom s pravico do ustreznega denarnega nadomestila;
- pravica do sklenitve DR za določen čas v drugi organizaciji.

Postopnost pri ugotavljanju presežkov ni nujna, je pa možna. S tem je mišljena najprej ugotovitev, da začasno ni dela, če pa traja takšno stanje dalj kot šest mesecev, pa pride do ugotovitve trajnega pomanjkanja dela in do presežkov delavcev.

Za ugotovitev prenehanja potreb po delu delavcev 32. člen zakona določa tudi kriterije:

- strokovna izobrazba delavcev oz. usposobljenost za delo in potrebna dodatna znanja in zmožnosti,
- delovne izkušnje,
- delovna uspešnost,
- delovna doba
- zdravstveno stanje (posledice poškodb pri delu ali poklicne bolezni),
- socialno stanje.

Kolektivna pogodba (oz. splošni akt) pa bo določala tudi merila za neposredno uporabo. Neposredno uporabni pa so t.i. izločilni kriteriji, ki določajo, da delavca, ki je začasno odsoten zaradi bolezni, porodniškega dopusta, dopusta za nego in varstvo otrok, ni možno vnesti med presežke delavcev. Prav tako med presežke ni možno brez soglasja sindikata uvrstiti sindikalnega poverjenika v času trajanja njegove funkcije in v določenem obdobju po prenehanju opravljanja le te. V. Š.

SEČA DRUGAČE

Dobro, a pripombe

Verjetno ni novost, da smo preuredili dom v Seči. Do sedaj so naši delavci, ki so dopustovali tam, imeli na razpolago le sobo. Kosilo, zajtrk in večerjo pa so jim pripravljale kuharice v menzi doma.

Letos je dom pričakal dopustnike v povsem prenovljeni podobi, za katero so v rekordno kratkem času poskrbeli delavci našega tehno-servisa. Vsaka dopustniška družina ali družina je dneve v Seči preživela v samostojnih in kompletno opremljenih apartmajih. Res je, da smo tudi dosedanje prostore menze žrtvovali za štiri nove apartmaje.

Kapacitete v Seči do leta 1990

4 štiriposteljne sobe	
4 triposteljne sobe	
7 dvoposteljnih sob	
SKUPAJ	42 ležišč

Kapacitete Seče leta 1990

3 petposteljni apartmaji	
5 štiriposteljni apartmaje	
3 triposteljni apartmaji	
2 dvoposteljni apartmaja	
SKUPAJ	46 ležišč

Seveda je v apartmajih še veliko prostora in ne bo prav noben problem povečati število ležišč z nakupom novih postelj ali pogradov. Res je, da so dopustniki prikrajšani za udobje, ko ti nekdo tretji pripravlja hrano in jo poješ po dosedanjih nizkih, sindikalnih cenah. Vendar pa ima apartmajski način letovanja druge prednosti. Številni dopustniki so se pritoževali, da je vračanje iz plaže v dom na kosilo nepotrebno. Prav tako odpadejo vsi problemi z osebjem, ki je le nerado pristalo na nekajtedensko delo v domu. Poleg tega bodo Betini apartmaji v Seči na razpolago zainteresiranim

preko celega leta in ne le v juliju in avgustu.

Letos je v domu v Seči letovalo 71 naših delavcev z družinami, čeprav smo imeli verjetno višje cene kot druge delovne organizacije in podjetja, saj je dan v Betinem dvosobnem apartmaju veljal kar 200 din.

O prenovljeni obliki našega doma v Seči naj spregovore dopustniki sami.

MILAN PREDOVIČ:

»Kar v redu. Nisi odvisen od kuhinje. Greš kamor koli in prideš kadarkoli. Bi bilo pa pametno še naprej vlagati v dom. Apartmaje bi sčasoma lahko še bolje opremili.

Parket je že star in cvili. Telefon bi moral biti vsem dostopen. Kadar ni oskrbnika, ves čas zvoni, njegova soba pa je zaklenjena. V nujnih primerih ne moreš nikogar poklicati, pa tudi nas ne more dobiti nihče.«

Stane Mrvar: »Solidno narejeni apartmaji. Čudi me, da je bil dom poln le med kolektivnimi dopusti. Pri nas se še ne zavedamo, da je v prvem polletju v jeseni na morju najlepše.«

Nada Matekovič: »Tako mi, kot vsi ostali, s katerimi smo letovali v istem terminu, so bili zadovoljni. Mogoče le pohištvo v vseh apartmajih ni ravno najprimernejše. Tisti, ki imajo apartmaje v pritličju, nimajo kam obesiti perila. Pravzaprav ga obešajo kjerkoli. Mogoče bi bilo dobro, da bi kakšen prostor v okolici doma priredili za peko na roštilju, da ne bi tega počel vsak po svoje. Vse skupaj vzeto pa je v Seči »super«.

Vera Leščanec: »Odlično. Nimam pripomb. En teden letovanja pa je odločno premalo.«

PREGOVORA

KDOR NE MISLI NA PRIHODNOST, PREHODNOSTI TUDI NIMA – (Kitajski pregovor)

Baš me briga, kaj bo jutri (jugoslovanska modrost)

TISKOVNA KONFERENCA

ZAHVALE

Ob smrti mojega draga očeta Miroslava Medveda se iskreno zahvaljujem sodelavkam iz metliške konfekcije za podarjeno cvetje, denarno pomoč in spremstvo na očetovi zadnji poti.

Hčerka Katica
z družino

Ob izgubi mojega tasta Stanka Šviglja iz Krškega se iskreno zahvaljujem sodelavkam iz menze Beti Metlika za izraze sožalja in denarno pomoč.

Švigelj Marica
z družino

Ob smrti naše drage mame Ane Kolenac se iskreno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam skladišča gotovih izdelkov za podarjeno cvetje, denarno pomoč in izraze sožalja. Hvala tudi vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti.

Žaluoja sinova
Josip in Drago
z družinami

Ob smrti moje drage mame Marije Nemanič se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz programa Preja za izraze sožalja, podarjeno cvetje, denarno pomoč in spremstvo na njeni zadnji poti.

Martin Nemanič
z družino

Ob prezgodnji izgubi mojega moža Vladimirja Borkoviča se najlepše zahvaljujem sodelavkam iz konfekcije Metlika za podarjeno cvetje, izrečeno sožalje in denarno pomoč. Hvala vsem, ki ste mojega moža pospremili na njegovi zadnji poti.

Žaluoja
Dragica Borkovič
s hčerkama

Ob boleči izgubi našega sina Petra Prevalška, se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz programa Preje za podarjeni venec, cvetje, denarno pomoč in izraze sožalja.

Drago Prevalšek
z družino

Ob smrti mojega draga očeta Josipa Matešiča se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem za podarjeno cvetje, izraze sožalja in spremstvo na očetovi zadnji poti.

Žaluoja hčerka
Barica Ivančič
z družino

Ob smrti dragega brata Tomice Miletića se iskreno zahvaljujem sodelavkam DO Komet za denarno pomoč, izraze sožalja in za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Žaluoja sestra
Danica Bajuk
z družino

Ob smrti dragega očeta Mija Maršiča iz Brloga se iskreno zahvaljujem sindikalni organizaciji programa Metraža, ter sodelavcem iz obrata Pletilnica za podarjeno cvetje in izraze sožalja.

Žaluojači:
Stanko Cigič z družino

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi drage hčerke Ljubice Pečar se iskreno zahvaljujem sodelavkam iz Konfekcije Žakanje za izrečena sožalja, podarjeno cvetje in denarno pomoč. Hvala tudi vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti.

Žaluoja mama
Dragica Piškurič
z družino

Velike zaloge

Novomeški SDK je sklical tiskovno konferenco o poslovanju dolenjskih in belokranjskih podjetij v prvi polovici leta. Ker se je konference udeležil tudi predstavnik Veziila, objavljamo krajšo informacijo.

Od metliških podjetij so v prvem polletju prikazala izgubo štiri podjetja, in sicer:

Beti	10.745 000,00 din
Novoles	6.371 000,00 din
Novoteks	3.409 000,00 din
Breza	5 000,00 din

Sicer je največji izgubaš po podatkih SDK v Beli krajini še vedno Rudnik Črnomelj z 22.519 000 din izgube. Največjo izgubo pa je ob polletnih bilancah na Dolenskem prikazala IMV-Adria, ki je velik izvoznik in jo je najbolj prizadel tečaj dinarja.

Daleč najuspešnejša je novomeška Krka. Pa tudi IMV-Revoz je posloval zelo uspešno. Nasplošno je tekstilna industrija v krizi. Kljub temu pa je Labod eno od uspešnejših podjetij v regiji.

Nas seveda posebej zanima Beti. Predstavniki SDK-ja so se pohvalno izrazili o finančni politiki, ki jo vodi Beti, sicer pa je Beti prikazala približno enako izgubo kot lani. Seveda se je zmanjšala razlika med dohodki in odhodki. Beti pestijo večja kratkoročna zadolženost, velike zaloge, ki jih 30. 6. več ni bilo moč pokriti z lastnim kapitalom. Narasle so tudi terjatve. Sicer pa žiro račun Beti niti enkrat ni bil blokirano.

Za nečlane sindikata

PRVI IZLET SVOBODNEGA SINDIKATA (ali kako si nekateri predstavljajo demokratične pridobitve)

Čeprav gre za »sindikalno temo« neskromno mislim, da

ne bi bilo odveč, ko bi ta zapis preberali tudi nečlani sindikata.

Gre namreč za dogodek, oziroma dogajanje v zvezi z izletom na Čehoslovaško, ki sva ga organizirala sindikalna zaupnika obeh konfekcijskih programov Beti za člane Svobodnega sindikata iz skupnih služb. Zaradi premajhnega števila prijav smo se dogovorili, da se na ta izlet lahko priključijo tudi člani sindikata iz drugih programov.

Tako smo dan pred izletom zbrali ustrezno število prijav (50). Nemalo pa smo bili organizatorji izleta presenečeni, ko smo tik pred odhodom avtobusa ugotovili, da imamo opraviti s štirimi »slepimi potniki«, ki so hoteli z nami na izlet. Ker smo bili tako rekoč postavljeni pred gotovo dejstvo, smo kljub negotovanju ostalih udeležencev izleta dovolili sporni četvorici udeležbo s prepričanjem, da ti slepi potniki (beri: nečlani svobodnih sindikatov) ne bodo s svojo udeležbo bremenili naše sindikalne blagajne (za člane je sindikat financiral del stroškov izleta).

Ko smo to odločitev omenili omenjeni gospodi, je prišlo do nesporazuma. Očitno nekaterim ni jasno, da je v sindikalni blagajni denar iz članarine, ki so jo prispevali člani, ki pa verjetno niso zainteresirani, da bi financirali družinske in kakšne drugačne izlete tistih, ki jim ni do članstva v našem sindikatu.

Komentar prepuščam cenjenim bralcem. Za zaključek pa naj omenim, da prihajajo tudi k nam časi, v katerih so pravice posameznikov omejene z dolžnostmi in odgovornostmi.

Zaupnik 1. programa
konfekcije
Dušan Džebič

Zaupnik 11. programa
konfekcije
Nada Matekovič

USPELO KULTURNO POLETJE

Pismo zelenih

Pred kratkim so se sestali metliški Zeleni. Skupaj s predstavniki zelenih iz Črnomlja so formirali izjavo o zaščiti reke Kolpe. Izjava je namenjena slovenski in hrvaški javnosti in naj bi prišla na dnevni red skupščin vseh obkolpskih občin, prav tako pa tudi na obe republiški skupščini. Pobudo o zaščiti reke Kolpe so belokranjski Zeleni že predstavili v soboto, 9. 9. na republiški skupščini Zelenih in je bila z odobravanjem podprta.

Izjava ima naslednjo vsebino:

Drobne, a zanimive

Znajdi se

Betine novice Včeraj, danes, jutri, ki so izšle 28. 8. 1990, so bile namenjene informiranju zaposlenih o seji delavskega sveta. Med drugim smo lahko prebrali naslednje:

»Delavci, ki nimajo koristnega dela, se napotijo na čakanje na delo doma.

.... V tem času (6 mesecev) podjetje, predvsem pa delavec sam (70 % delavev, 30 % podjetje) išče rešitev svojega problema.«

Kaj naj to pomeni, se vprašujejo mnogi?

RAZLAGA

V kolikor delavec v tem času išče drugo zaposlitev, to pomeni: Če išče na primer zaposlitev v Kometu, se napoti proti prostoru, kjer domuje Komet. Ko prehodi 70 odstotkov poti (nekje do mlinarja Vinskega), se ustavi. Nadaljnih 30 odstotkov poti potem opravi Beti.

Na svidenje kmalu

Organizatorji letošnjih kulturnih prireditev pod skupnim naslovom »Pridi zvečer na grad« so v soboto, 25. 8. 1990, uspešno zaključili še eno sezono prireditev na starem grajskem dvorišču, ki je tokrat obiskovalce in nastopajoče pozdravilo v novi, prenovljeni podobi.

Letos smo si lahko ogledali sedem prireditev. Poslušali smo koncert tamburaškega orkestra **Ferdo Livadič iz Samobora**. Prepotovali smo Afriko skupaj s svetovnim popotnikom **Zvonetom Šerugo**. Prisluhnilni smo improvizirani glasbi obogateni s sliko za katero je poskrbel **Lado Jakša**. Zgrozili smo se nad našo prihodnostjo, ko smo se pogovarjali z **dr. Dušanom**

Plutom in inž. Malajnarjem o ekologiji.

Na metliškem gradu ni bilo dovolj sedežev na predstavitvi mlade režiserke in Metličanke **Maje Weiss** in premieri njenega zadnjega filma **Volite mene**, ki je bil v kratkem tudi na TV. Prav takšno drenjanje je bilo tudi tisti večer, ko je novinar **Janez Pezelj** zasliševal **Tonija Gašperiča**, ki je predstavil svojo novo knjigo **Vsi smo na ražnju** (Knjigo je še moč kupiti). Kulturne prireditve pa je zaključil zagrebški igralec **Goran Matovič** z večerom ljubezenske poezije, ki nam jo je interpretiral ob zvokih harfe. Bila je prva harfa, ki je zašla v Metliko.

Letošnjih pohodov na grajsko dvorišče se je udeležilo, po prvih ocenah, več kot tisoč ljudi. Zanimivo, da je bilo na Metliškem gradu

videti ne le Metličane, ampak tudi obiskovalce iz drugih krajev. Bodisi dopustnike, bodisi kulture žejne Črnomaljce.

Prireditelj, **Metliška folklorna skupina Ivan Navratil**, katere člani so vložili nemalo truda za izvedbo letošnjih prireditev, se ob koncu zahvaljuje vsem, ki so pomagali uspešno zaključiti še eno sezono razbijanja mrtvila na metliški kulturni sceni, in sicer: **Zvezi kulturnih organizacij Metlika, Turističnemu društvu, Belokranjskemu muzeju in cvetličarni Brinc**, ki je vsem nastopajočim darovala cvetje. Hvala pa gre tudi vsem vam, ki vam ni bilo žal časa, da pridete na metliško grajsko dvorišče. Na svidenje kmalu.

ZAHVALE

Ob smrti moje drage sestre **Marije Tisovec** se iskreno zahvaljujem sodelavcem za podarjeno cvetje, denarno pomoč, izrečeno sožalje, ter spremstvo v njen prerani grob.

Žalujoča sestra
Bernarda Ivec
z družino

Ob smrti moje drage mame **Zofije Brunski** iz Brihovega se najlepše zahvaljujem sodelavcem iz programa **Preja** za podarjeno cvetje in izraze sožalja. Hvala tudi vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Žalujoča hčerka
Zlata Rehorič
z družino

Ob smrti mojega očeta **Jožeta Žlogarja** iz Bušinje vasi se zahvaljujem sodelavkam iz programa **Preja** za podarjeno cvetje in izraze sožalja.

Žalujoča **Ivanka Plut**
z družino

KULTURNO POLETJE – Poletje je sicer že za nami, vendar pa se bodo mnogi še vso mrzlo zimo radi spominjali kulturnih prireditev, ki so jih pod naslovom »Pridi zvečer v grad« letošnje poletje na grajskem dvorišču pripravili člani metliške folklorne skupine »Ivan Navratil«. Začeli so s koncertom tamburaškega orkestra »Ferdo Livadič« iz Samobora (na fotografiji), končali pa s predstavitvijo knjige **Tonija Gašperiča** z naslovom **Vsi smo na ražnju**. Vmes pa so obiskovalci lahko prisluhnilni še predavanju **Zvoneta Šeruga** o potovanju po Afriki, razpravi o varovanju okolja, v kateri je sodeloval tudi član predsedstva Republike Slovenije **dr. Dušan Plut**, prisluhnilni obarvani glasbi **Lada Jakše**, predstavitvi filmov **Maje Weiss** ter ljubezenski poeziji. Kar pester program, ki pa – upajmo – na grajskem dvorišču letos ni bil zadnjič.

ZANIMIVOSTI

Copate so neustrezna obutev

Zdravniki športne medicine naznanjajo pravi alarm. Preiskave mladih v Evropi so pokazale, da ima vsak tretji mladoletnik ploske noge ali

kakšne druge nepravilnosti. Zdravniki menijo, da je to posledica nošenja športnih copat, zlasti cenejših, ki jih starši kupujejo na razprodajah. Poudarjajo, da takšna obutev ni ustrezna za vsak dan, ker se v njej noge potijo, obstaja nevarnost krčnih žil. Ugotavljajo celo, da otroci, ki stalno tekajo le v teniških copatih po šolskem dvorišču in v prostem času, nimajo vzravnane drže. Take copate so namenjene izključno športu.

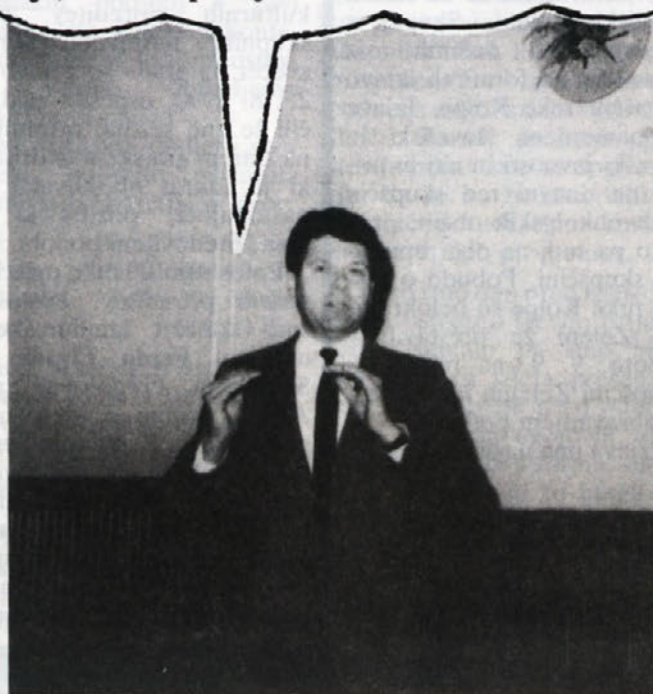
NESREČA – Tudi to se zgodi. Zaradi nepazljivega utovarjanja se je preja v vagonu poškodovala in takšna prišla v Beti. Seveda je sledila reklamacija.

METLIČANI V AVSTRIJSKI WAGNI – Konec avgusta so se ob 20. obletnici pobratenja med Metliko in Wagno v Wagni poleg Slovencev in Avstrijcev srečali še prebivalci pobratenih italijanskih Ronk. Avstrijci so gostom pripravili prisrčen sprejem in bogat program. Tako so si ogledali izkopenine rimskega mesta Flavia Solva, ki je stalo na mestu, kjer je danes Wagna (na fotografiji Metličani ob izkopeninah), obiskali pokrajinsko razstavo o vinu in vinski kulturi v bližnjem Gamlitzu, metliška delegacija pa je prisostvovala tudi polaganju venca italijanske delegacije na grob, kjer je pokopanih 3.000 ljudi, ki so jih od leta 1915 do 1918 iz Ronk preselili v Wagno in okolico. Na slovesnosti, ki so jo ob sprejemu pripravili Avstrijci, pa je sodeloval tudi metliški ansambel Kres, medtem ko sta kipar Martin Skoliber in slikar Mladen Vukšinič pripravila samostojno razstavo.

Hudomušna fotografija

Sedaj pa se gremo vsi skupaj tisto: »Ringa, ringa raja, delničar prihaja!«

beti
metlika

tekstilna industrija, p.o.
preja
pletiva
trikotajna oblačila

VEZILO je glasilo delovnih ljudi Beti in Kometa. Ureja ga uredniški odbor: Matjaž Rus, glavni urednik, Vida Matkovič-Šegina, odgovorna urednica, Jožica Cigič, Nikola Kezele, Karolina Končar, Mijo Maršič, Jure Matekovič, Jože Muc, Vinko Pavlinac, Tone Omerzel.

VEZILO izhaja v nakladi 2500 izvodov, in sicer enkrat na mesec. Grafična priprava in tisk: TISKARNA Novo mesto. Naslov izdajatelja: BETI, Tovarniška 2, 68330 Metlika. VEZILO je po mnenju republiškega komiteja za informiranje RS oproščeno temeljnega davka na promet proizvodov.